

Tweedegraadslerarenopleiding

10
voor
de
leraar

Kennisbasis Pedagogiek

Voorwoord

Vanaf 2016 hebben lerarenopleiders over de volle breedte van de lerarenopleidingen in verschillende fases met veel enthousiasme gewerkt aan de herijking van de 60 kennisbases die sinds 2008 ontwikkeld zijn. Voor u ligt het mooie resultaat van de gezamenlijke inspanningen.

De kennisbases zijn herijkt op zowel de inhoud, het niveau als de breedte van de vakkennis. Daar waar mogelijk is samenhang aangebracht tussen de kennisbases die een inhoudelijke en vakoverstijgende verwantschap hebben. De inhoud van elke kennisbasis is uiteindelijk gevalideerd door het werkveld en externe inhoudelijke deskundigen. Het resultaat is in overeenstemming met landelijke eisen.

De lerarenopleidingen kunnen tevreden terugkijken op een periode waarin zij veel hebben gediscussieerd, geschaafd en bijgesteld. Een periode waarin lerarenopleiders intensief hebben nagedacht over hun vak, de didactiek en het minimale niveau dat een startbekwame leerkracht moet beheersen. Met de inzet van zoveel betrokken mensen wordt dit eindresultaat breed gedragen.

Al deze activiteiten hebben ook nog iets anders opgeleverd. Het bracht collega's van diverse instellingen met elkaar in contact. Ze kregen gelegenheid om met vakgenoten te discussiëren en daarmee hun eigen expertise aan te scherpen. Ook de contacten met het werkveld zijn versterkt. De samenwerking geeft een impuls aan de betrokkenheid van de lerarenopleiders bij de kwaliteitsverbetering en hun professionalisering.

Permanente kwaliteitszorg is essentieel voor de maatschappelijke opdracht. De kennisbases leveren daarvoor de ijkpunten. Het zijn geen statische documenten. De kennisbases blijven met enige regelmaat bijstelling nodig hebben vanwege vakinhoudelijke veranderingen, pedagogisch-didactische eisen, maatschappelijke ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht. Dat houdt het gesprek over de inhoud van de lerarenopleidingen volop in leven en draagt daarmee bij aan de kwaliteitsslag die met het ontwikkelen van de kennisbases wordt beoogd.

De lerarenopleidingen weten elkaar beter te vinden en pakken uitdagingen gezamenlijk op. Hiermee dragen zij bij aan een goede opleiding voor de nieuwe generatie leraren en het onderwijs in Nederland.

Ik dank allen die hieraan hebben bijgedragen.

mr. Thom de Graaf,
voorzitter Vereniging Hogescholen

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Toelichting	5
	Versterken kenniscomponent	5
	Ontwikkeling kennisbases	5
	Herijking kennisbases	6
	Herijkingsproces	6
3	Verantwoording	8
	Maatschappelijke context	8
	Relatie met andere kennisbases	9
	Verantwoording keuzes	10
4	Domeinen	13
	Domein 1: Pedagogiek	14
	Domein 2: Orthopedagogiek	17
	Domein 3: Onderwijskunde	18
	Domein 4: Psychologie	22
	Domein 5: Filosofie	24
	Domein 6: Sociologie	25
	Domein 7: Communicatie	26
	Domein 8: Management en organisatie	28
	Domein 9: Onderzoek	29
5	Redactie en validering	32
	Redactieteam	32
	Valideringsgroep	32
6	Versiebeheer	33

1 Inleiding

Voor u ligt de herijkte kennisbasis van de tweedegraadslerarenopleiding Pedagogiek. Deze kennisbasis beschrijft wat minimaal van een startbekwame leraar mag worden verwacht, zowel qua inhoud als het bijbehorende niveau, ongeacht de instelling waar de student is opgeleid. Het afnemende scholenveld en externe inhoudelijk deskundigen hebben bijgedragen aan de validering van deze kennisbasis.

Deze herijkte kennisbasis is geldig met ingang van het studiejaar 2018-2019 en is in eerste instantie bedoeld voor de lerarenopleiders zelf, maar ook voor hun studenten of externe belanghebbenden.

Raadpleeg in verband met mogelijke tussentijdse wijzigingen altijd de meest recente versie van de kennisbasis op <https://www.10voordeleraar.nl>.

De kennisbasis is als volgt opgebouwd:

Toelichting

In het hoofdstuk *Toelichting* is informatie opgenomen over de aanleiding, ontwikkeling, inhoud en herijking van de kennisbases.

Verantwoording

In het hoofdstuk *Verantwoording* geeft het redactieteam van de kennisbasis een toelichting op de totstandkoming van de herijkte kennisbasis en legt het verantwoording af over de gemaakte keuzes.

Domeinen

In het hoofdstuk *Domeinen* zijn de vakinhoudelijke en vakdidactische domeinen opgenomen evenals het minimale niveau waarop de student de domeinen moet beheersen.

Redactie en validering

In het hoofdstuk *Redactie en validering* is een overzicht opgenomen van de redactie- en valideringsleden die betrokken zijn geweest bij de herijking van deze kennisbasis.

Versiebeheer

In het hoofdstuk *Versiebeheer* is een overzicht opgenomen van alle inhoudelijke wijzigingen die ten opzichte van de originele versie zijn doorgevoerd.

Versie 5 april 2022

2 Toelichting

Versterken kenniscomponent

In de eerste jaren van dit millennium was er brede kritiek op de vakinhoudelijke en vakdidactische kwaliteit van de lerarenopleidingen. Als antwoord hierop presenteerde staatssecretaris Van Bijsterveldt in 2008 de nota *Krachtig meesterschap, kwaliteitsagenda voor het opleiden van leraren 2008-2011*. Een onderdeel van de kwaliteitsagenda betreft de verbetering van de vakinhoudelijke kwaliteit van de lerarenopleidingen. 'Het eindniveau van de opleidingen wordt duidelijk vastgelegd. Hiertoe ontwikkelen de opleidingen in samenwerking met het afnemende veld een gezamenlijke kennisbasis, eindtermen en examens'.

De gezamenlijke lerarenopleidingen hebben met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap afspraken gemaakt om de kenniscomponent binnen de opleidingen te versterken. Het systeem van kennisborging bestaat uit drie landelijke kwaliteitsinstrumenten: kennisbases, kennistoetsen en peer-review. Alle activiteiten zijn ondergebracht in het programma *10voordeleraar*, onder de paraplu van de Vereniging Hogescholen. Ruim duizend lerarenopleiders werken binnen kennisnetwerken gezamenlijk aan de kwaliteitsinstrumenten. Met elkaar bepalen en borgen ze het minimale eindniveau van een afgestudeerde student. Ook andere deskundigen maken onderdeel uit van de processen voor legitimatie en validatie.

Ontwikkeling kennisbases

In de periode 2008-2011 hebben lerarenopleiders over de volle breedte van de hbo-lerarenopleidingen gezamenlijk de kennisbases ontwikkeld. Het afnemende scholenveld en externe inhoudelijk-deskundigen hebben bijgedragen aan de validering van de inhoud. In totaal zijn 62 kennisbases opgesteld. Na validatie van de kennisbases hebben de opleidingen hun onderwijsprogramma aangepast. Het kader van de kennisbases legt voor 80% de brede en gemeenschappelijke basis vast van wat in de opleiding aan bod komt. Daarbuiten is er ruimte voor een eigen profilering van de individuele instelling.

De kennisbases sluiten aan bij het hbo-niveau: NLQF, Dublin-descriptoren en hbo-kwalificaties. Dit betekent dat een afgestudeerde student een brede kennis moet hebben van het vakgebied waarin hij les gaat geven en dat hij boven de stof staat. Ook moet aandacht besteed worden aan de verwante of aanpalende vakken van het vakgebied, waarin later wordt lesgegeven. Voor de leraar in de bovenbouw havo en vwo betekent dit dat hij zijn leerlingen kan adviseren en wegwijzen maken in de mogelijke vervolgoopleidingen die voortbouwen op zijn vak, kan aangeven wat de beroepsgerichte toepassingen (en de ontwikkelingen) van het vak zijn en dat hij zijn leerlingen voorbereidt op het (landelijke) examenprogramma. Daarnaast vormen de kennisbases de uitwerking van de wettelijke bekwaamheidseisen zoals vastgelegd in het beroepsregister leraar. De kennisbases bevatten daarmee de beschrijving van de

vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis én vaardigheden die een student moet beheersen op het moment van afstuderen.

Hoewel niet specifiek aangegeven in de kennisbases, heeft elke leraar een rol in taalgericht of taalontwikkelend vakonderwijs. Leerlingen zijn in vaklessen (vak)taal aan het verwerven, waarbij taalontwikkeling en begripsontwikkeling hand in hand gaan. Het betreft zowel *Dagelijkse Algemene Taalvaardigheid* (DAT) als *Cognitieve Academische Taalvaardigheid* (CAT). Taalgericht lesgegeven komt naar voren bij de gebruikte vakdidactische werkvormen en de taalgerichtheid van toetsen en beoordelen.

Herijking kennisbases

Vakinhoudelijke veranderingen, maatschappelijke ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht maken het wenselijk dat iedere kennisbasis met enige regelmaat wordt beoordeeld op de inhoud en waar nodig wordt aangepast. Dit maakt ook deel uit van de afspraken met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In het studiejaar 2015-2016 is gestart met het herijken van de oorspronkelijke kennisbases.

De kennisbases zijn door de lerarenopleidingen herijkt op inhoud en niveau. Ook is gekeken naar de breedte van de vakkennis, zodat de kennisbases het desbetreffende werkterrein (basisonderwijs, tweedegraadsgebied, eerstegraadsgebied) van de toekomstige leraar geheel dekt. Daar waar mogelijk is samenhang aangebracht tussen de kennisbases die inhoudelijk en vakoverstijgende verwantschap kennen. Daarnaast is de nadruk gelegd op de implementatie van een aantal (maatschappelijk) belangrijke vakoverstijgende thema's. De herijkte kennisbases zijn getoetst aan de laatste wetenschappelijke inzichten van het vak, de ontwikkelingen in het werkveld en veranderingen op het gebied van landelijk beleid.

Herijkingsproces

Het herijkingsproces is zodanig vormgegeven dat iedereen die betrokken is bij een vak of opleiding gevraagd of ongevraagd mee kon denken, zodat er een breed draagvlak voor de kennisbasis bestaat. Lerarenopleiders vormden de spil bij het herijkingsproces.

Voor elke kennisbasis heeft de kerngroep bestaande uit lerarenopleiders van de verschillende instellingen de herijkingswensen geïnventariseerd en ter legitimatie voorgelegd aan relevante betrokkenen, waaronder alumni, lectoren, wetenschappers en/of beleidsmakers. Het definitieve herijkingsvoorstel is vastgesteld door een vaststellingscommissie, waarin onder andere het landelijk opleidingsoverleg deel van uitmaakte. Hun specifieke taak was erop toe te zien dat de vastgestelde procedure juist is gevolgd. Zo hebben ze bijvoorbeeld bekeken of alle belanghebbenden afdoende zijn gehoord en of de gemaakte keuzes voldoende zijn toegelicht.

3 Verantwoording

Maatschappelijke context

De kennisbasis voor de tweedegraadslerarenopleiding Pedagogiek beschrijft de kennis van het vak en van de vakdidactiek die leraren Pedagogiek nodig hebben om bekwaam verklaard te worden en om verantwoord en adequaat vakonderwijs in het (v)mbo en de onderbouw van het havo/vwo te kunnen verzorgen. De term *kennis* wordt hier opgevat als een verzamelbegrip voor theoretische, methodische en praktische kennis, dus zowel kennis als vaardigheden.

Het doel van de kennisbasis is te komen tot een landelijke minimumnorm voor de vakkennis en de beheersing van de vakdidactiek op tweedegraadsniveau. Elke instelling heeft daarbinnen de vrijheid om zich te profileren door onderwerpen uit de kennisbasis een meer of minder prominente rol in het curriculum te geven en door doelstellingen na te streven die niet in de kennisbasis zijn opgenomen.

Functie en inzetbaarheid van de docent Pedagogiek

Aan deze kennisbasis ligt een visie ten grondslag over de functie en de inzetbaarheid van de docent Pedagogiek. Deze kennisbasis gaat ervan uit dat de docent breed inzetbaar is en met twee petten op voor de klas staat. Enerzijds is hij een inhoudelijk expert in zijn vakgebied Pedagogiek (vakmanschap). Hij weet hoe nu en in het verleden gedacht wordt en werd over de ontwikkeling van kinderen en jongvolwassenen, kent diverse begeleidingsmethodieken en weet hoe gedacht wordt over hoe mensen leren. Hij heeft kennis van diverse beperkingen in de ontwikkeling van kinderen, is in staat verschillende kennistradities te onderscheiden, weet hoe het onderwijsbestel in elkaar zit en heeft kennis van bijvoorbeeld de onderwijszorgstructuur. Daarbij weet hij hoe hij deze kennis moet overdragen (meesterschap). De docent Pedagogiek is echter ook pedagoog, in die zin dat hij een expert is in het op pedagogische wijze omgaan met kinderen en jongeren. Ook dit is een element van meesterschap. Daar waar in deze kennisbasis het beheersingsniveau 'toepassen' wordt aangegeven (hoofdstuk 4), wordt vooral verwezen naar deze rol van de startbekwame leraar.

Het bijzondere van een docent Pedagogiek is dat hij voor het vervullen van zijn rol als pedagoog gebruik kan maken van zijn vakinhoudelijke kennis van Pedagogiek. Daarmee kan hij, meer dan andere docenten, vanuit een pedagogisch theoretisch perspectief reflecteren op zijn rol als pedagoog en de invulling ervan. Dit komt ten goede aan de begeleiding van leerlingen. Bovendien kan hij met deze kennis zijn collega's ondersteunen bij het vervullen van hun pedagogische taak. Dit maakt een docent Pedagogiek breed inzetbaar en bijzonder waardevol binnen een team. Omdat de pedagogische taak in het (v)mbo zo belangrijk is en leraren Pedagogiek hiervoor uitermate goed zijn toegerust, vinden we hen niet alleen binnen pedagogisch georiënteerde mbo-opleidingen als Pedagogisch Werk, maar ook in allerlei andere typen mbo-

opleidingen zoals techniek, horeca en ict. Bij deze andere typen opleiding kan een docent pedagogiek vakken geven als burgerschap, sociale vaardigheden en studieloopbaanbegeleiding.

Maar de docent Pedagogiek is nog breder inzetbaar. Vanwege zijn bijzondere expertise kan hij ook in andere sectoren worden ingezet. Hij heeft een brede pedagogische kennisbasis die voor een belangrijk deel overeenkomt met die van een hbo-pedagoog. Maar hij is ook opgeleid als docent en heeft daarom expertise (zowel wat betreft kennis als wat betreft vaardigheden) op het gebied van onderwijzen en leren. Binnen het voortgezet onderwijs kan hij daarom worden ingezet als coach van leraren en intern begeleiders, en bijvoorbeeld als zorgcoördinator in het kader van passend onderwijs.

Relatie met andere kennisbases

Het curriculum van de tweedegraadslerarenopleiding Pedagogiek is gebaseerd op twee kennisbases die samen het fundament voor goed leraarschap vormen. Naast de hier beschreven vakspecifieke kennisbasis Pedagogiek is in de generieke kennisbasis voor de tweedegraadslerarenopleidingen de conceptuele kennis vastgelegd die de startbekwame docent aan het einde van de opleiding moet hebben. Het gaat specifiek om 'het weten' met betrekking tot het leren en het zich verder kunnen ontwikkelen in het beroep van leraar: het meesterschap van de docent.

De kennisbasis docent Pedagogiek richt zich uitsluitend op de inhoud van het vakgebied van de Pedagogiek. Hierbij wordt deze inhoud in belangrijke mate gekleurd door de context van het (v)mbo aangezien de docent Pedagogiek met name in het (v)mbo werkzaam is.

De grondslag van de vakspecifieke kennisbasis voor de tweedegraadslerarenopleidingen Pedagogiek wordt tenminste voor een deel gevormd door de body of knowledge van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. Lerarenopleidingen Pedagogiek maken namelijk deel uit van deze opleidingen. De hbo-opleiding Pedagogiek leidt pedagogen op voor een groot aantal werkvelden, zoals de jeugdzorg, de gehandicaptenzorg en ggz, maatschappelijke instellingen die zich bezighouden met opvoeding, de landelijke en gemeentelijke overheid, kinderopvang en het onderwijs. Zij moeten daarom uitgebreide kennis hebben die gegenereerd is door met name sociaalwetenschappelijke disciplines. In het in 2009 uitgegeven landelijke opleidings- en competentieprofiel van de hbobacheloropleiding Pedagogiek getiteld 'Opvoedingsrelaties versterken' is een indicatie gegeven van de benodigde body of knowledge. Vakspecifieke kennis uit deze body of knowledge die van belang is voor de docent Pedagogiek is opgenomen in de hier voorliggende kennisbasis.

Binnen het onderwijs wordt van elke docent een inspanning gevraagd om bij te dragen aan de taalvaardigheid van de leerlingen. Taal speelt dan ook bij alle vakken op school een grote rol. Het geven van instructies en uitleg,

het lezen van een tekst, samenwerken aan een opdracht, alles gebeurt met behulp van taal. Leerlingen zijn in vaklessen (vak)taal aan het verwerven. Hierbij gaan taalontwikkeling en begripsontwikkeling hand in hand. De didactische benadering die taal- en vakleren combineert heet Taalgericht vakonderwijs (of Taalontwikkelen vakonderwijs). Hoewel niet specifiek aangegeven in deze kennisbasis, moet elke leraar hier goed van doordrongen zijn. Bij Taalontwikkelen onderwijs komen de drie pijlers van taalgericht vakonderwijs naar voren: context, taalsteun, en interactie. De taalontwikkeling komt tijdens (vak)lessen in verschillende contexten naar voren; het betreft zowel Dagelijkse Algemene Taalvaardigheid (DAT) als de Cognitieve Academische Taalvaardigheid (CAT) waarbij woordenschatontwikkeling en taalontwikkeling (vooral ook van vaktaal) vaak onbewust een impuls krijgen. Taalgericht lesgeven komt naar voren bij de gebruikte vakdidactische werkvormen en de taalgerichtheid van toetsen en beoordelen. Bij bewust taalgericht onderwijs worden de doelen van taalontwikkeling meegenomen en kunnen deze expliciet worden geformuleerd.

Verantwoording keuzes

Mbo-opleidingen zijn sterk gericht op het voorbereiden van leerlingen op de beroepspraktijk. Voor de docent Pedagogiek geldt dat zijn vakexpertise moet aansluiten bij wat leerlingen moeten weten, willen zij goed voorbereid kunnen functioneren in de pedagogische praktijk. Zo is vakinhoudelijke kennis van de verschillende pedagogische deel terreinen als jeugdzorg, kinderopvang en onderwijs van onmiddellijk belang voor studenten die gaan werken binnen instituties behorend tot deze deel terreinen. Ook kennis van de ontwikkeling van kinderen, van psychopathologie of bijvoorbeeld kennis van verschillende cultureel bepaalde normen- en waardensystemen is onmiddellijk bruikbaar binnen de pedagogische beroepspraktijk van de mbo-leerling.

Niveau van kennis

Het niveau van de pedagogische vakinhoudelijke kennis van de docent Pedagogiek, weergegeven in deze kennisbasis, ligt vanzelfsprekend hoger dan het niveau waarop hij deze kennis deelt met zijn leerlingen in het mbo. Alleen wanneer hij werkelijk inhoudelijk expert is in zijn vakgebied, kan hij leerlingen inspireren. Een hoogwaardige kennisbasis is ook nodig om te kunnen reflecteren op nieuwe ontwikkelingen in zijn vakgebied en om in staat te zijn die nieuwe ontwikkelingen, indien relevant voor de beroepspraktijk van zijn leerlingen, te vertalen naar het onderwijs.

Om de kwaliteit en hoogwaardigheid van deze kennisbasis te borgen hebben we de volgende maatregelen genomen:

- de inhoud van deze kennisbasis is generiek;
- de verschillende indicatoren zijn beschreven in termen van studentgedrag, gebaseerd op de Dublin-descriptoren, NLQF-6 niveau, SBL-competenties en de wettelijke bekwaamheidseisen leraren;

- de kenmerkende voorbeelden zijn niet uitputtend maar bedoeld om een beeld te geven van de inhoud én het niveau van het (sub)domein. De term 'Toon aan' is gekozen om het analytisch vermogen van de student weer te geven.

Herijkingsproces en betrokkenen

De kerngroep was samengesteld uit vertegenwoordigers van hogescholen met een eigen opleiding voor tweedegraadsleraren Pedagogiek. Deel daarvan maakten uit: Fransje Damen van de Hogeschool Amsterdam (voorzitter), Josine Fontrodona van Fontys Hogeschool Pedagogiek (vicevoorzitter) en Misjã Heinink van Hogeschool voor Pedagogisch en Sociaal-Agogisch onderwijs - SPO Groningen (lid). Deze groep heeft vanaf de zomer 2016 gewerkt aan de inventarisatie en formulering van een aantal herijkingswensen.

Het resultaat daarvan is op 15 november 2016 besproken met een panel van stakeholders vanuit wetenschap, werkveld, docenten en alumni, dat fungeerde als legitimeringscommissie. Hierbij waren de volgende personen betrokken:

- Simone de Boer (Regio College Zaandam, docent coach).
- Hilda Amsing (Universitair Hoofddocent Pedagogiek/Onderwijskunde; studieleader SPO Groningen).
- Lotte van de Rijdt (docent MBO Helicon Boxtel, werkveld pedagogiek).
- Bjorn Hillebrandt (docent en ontwikkelaar MBO Helicon Den Bosch, werkveld Pedagogiek).
- Wytske Sanders (clustermanager Kellebeek College Roosendaal).
- Marjolein Belle (Onderwijskundig adviseur diverse mbo-opleidingen).

Op basis van de opgedane inzichten en commentaren en de verkregen feedback op het verslag, kon uiteindelijk voorjaar 2017 een aangepast herzieningsvoorstel ter vaststelling worden voorgelegd. Eind juni werd een bericht van akkoord met dit herijkingsvoorstel ontvangen. In de maanden juni en juli heeft de kerngroep als schrijfgroep gewerkt aan de formulering van de definitieve teksten van de kennisbasis Pedagogiek. Het resultaat daarvan is vervolgens op 18 september 2017 besproken in de valideringscommissie en daarna vastgesteld door de stuurgroep.

Wijzigingen

Ten opzichte van de oorspronkelijke kennisbasis zijn uiteindelijk de volgende wijzigingen doorgevoerd.

Herschikking:

- Het format is aangepast. Zo is er een meer eenduidig onderscheid aangebracht tussen de beschrijving van (sub)domeinen, de vereiste beheersingsniveaus en de thema's die in dat verband aan bod moeten komen.
- Het domein Opvoedingsondersteuning is, vanwege logica en samenhang, komen te vervallen als zelfstandige entiteit. Het is op aangepaste en integrale wijze als subdomein samengevoegd met het domein Pedagogiek.

- Om dezelfde redenen is het subdomein Groepsdynamica ondergebracht bij het domein Psychologie, en niet onder het domein Communicatie.

Inhoudelijke aanpassingen:

- Op uiteenlopende wijze wordt in een aantal domeinen (Pedagogiek, Onderwijskunde, Sociologie) in het bijzonder aandacht gevraagd voor 'burgerschap', bij uitstek een thema van de Pedagogiek als Bildungswetenschap.
- 'Wet- en regelgeving' heeft een meer prominente plek gekregen in de domeinen Pedagogiek, Orthopedagogiek en Onderwijskunde.
- Digitalisering en (de rol van) sociale media zijn als onderwerp toegevoegd aan een aantal domeinen: Pedagogiek, Orthopedagogiek, Communicatie.
- Thema's als '(culturele) diversiteit', 'globalisering' en 'vluchtelingenproblematiek' worden uitdrukkelijker benoemd.
- Het subdomein Wetenschapsfilosofie vervalt en wordt een profileringsthema voor de opleidingen. Het subdomein Logica komt daarvoor in de plaats, met in de omschrijving de nadruk op het specifieke belang van 'kritische denkvaardigheden'.
- Aan het domein Onderzoek is het subdomein Functies van onderzoek toegevoegd.

Actualisering:

Op tal van plekken is de inhoud geactualiseerd ten aanzien van begrippen, instituties, thema's, ontwikkelingen, formuleringen, literatuur etc. Zonder volledigheid te beogen, geven we hieronder enkele voorbeelden.

- Bij het domein Pedagogiek en subdomein Perspectieven op de opvoedingswerkelijkheid en opvoedingselementen zijn ten aanzien van de rol en het functioneren van sociale media thema's en begrippen gehanteerd als sexting, digitaal pesten, grooming, in- en exclusion, mediawijsheid.
- Bij het domein Orthopedagogiek is een begrip als 'leerplichtconsulent' gebruikt in plaats van 'leerplichtambtenaar'.
- Bij het domein Onderwijskunde is het begrip 'breindidactiek' gebruikt, evenals een aantal thematische toespitsingen bij het domein De specifieke wereld van het mbo.
- Bij het domein Management en organisatie zijn als voorbeelden toegevoegd 'supervisie' en 'intervisie'.

Deze wijzigingen hebben geresulteerd in een document dat de komende jaren moeiteloos kan fungeren als een bijdetijdse kennisbasis voor tweedegraadsdocenten Pedagogiek. Onder de voorwaarde dat herijking een voortgaand proces zal worden.

4 Domeinen

Domein 1: Pedagogiek
Subdomein 1.1: Markante pedagogische stromingen in het verleden en heden
Subdomein 1.2: Perspectieven op de opvoedingswerkelijkheid en opvoedingselementen
Subdomein 1.3: Opvoedingsondersteuning
Domein 2: Orthopedagogiek
Subdomein 2.1: Ontwikkeling van gedrag
Subdomein 2.2: Problematische opvoedingssituaties en ontwikkelingsproblemen bij kinderen, jeugdigen en gezin
Subdomein 2.3: Jeugdbeleid
Domein 3: Onderwijskunde
Subdomein 3.1: Didactiek
Subdomein 3.2: Onderwijsbestel en onderwijsontwikkeling
Subdomein 3.3: Onderwijszorgstructuur
Subdomein 3.4: De specifieke wereld van (v)mbo
Domein 4: Psychologie
Subdomein 4.1: Stromingen in de psychologie
Subdomein 4.2: Ontwikkeling en leren
Subdomein 4.3: Ontwikkelingspsychologie
Subdomein 4.4: Psychopathologie
Subdomein 4.5: Groepsdynamica
Domein 5: Filosofie
Subdomein 5.1: Geschiedenis van de filosofie
Subdomein 5.2: Ethiek
Subdomein 5.3: Logica
Domein 6: Sociologie
Subdomein 6.1: Sociologie als wetenschap
Subdomein 6.2: Cultuur en diversiteit
Subdomein 6.3: Samenleving
Domein 7: Communicatie
Subdomein 7.1: Basiskennis en basisvaardigheden
Subdomein 7.2: Communicatiemodellen
Subdomein 7.3: Schriftelijke communicatie

Domein 8: Management en organisatie
Subdomein 8.1: Management en beleid
Subdomein 8.2: Organiseatiekunde
Subdomein 8.3: Coachen en leidinggeven
Domein 9: Onderzoek
Subdomein 9.1: Functies van onderzoek
Subdomein 9.2: Vormen en soorten van onderzoek
Subdomein 9.3: Kwaliteit van onderzoek
Subdomein 9.4: Stappen en fasen in onderzoek

De beschrijving van de domeinen betreffen een generieke omschrijving van de inhoud. De indicatoren van het bachelorniveau zijn beschreven in termen van studentgedrag gebaseerd op Dublin-descriptoren, NLQF-6 niveau, de SBL-competenties en de bekwaamheidseisen van het ministerie OCW en de Onderwijscoöperatie. De kenmerkende voorbeelden zijn niet uitputtend, maar bedoeld om een beeld te geven van de inhoud én het niveau van het domein. De term 'toon aan' is gekozen om het analytisch vermogen van de student weer te geven.

Domein 1: Pedagogiek

Subdomein 1.1: Markante pedagogische stromingen in het verleden en heden

1.1.1

Omschrijving

De geschiedenis van pedagogie en hedendaagse pedagogische ideeën, begrippen en praktijken.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in en verbanden leggen tussen werk van belangrijke denkers over opvoeding en onderwijs (zowel in binnen- als buitenland).

Kenmerkende voorbeelden

- Pedagogen zoals Erasmus, Locke, Rousseau, Langeveld, Delfos, De Winter, Dasberg, Biesta, Imelman, Meijer.
- Concepten zoals Bildung, pedagogische tact, etc.

Subdomein 1.2: Perspectieven op de opvoedingswerkelijkheid en opvoedingselementen

1.2.1

Omschrijving

Visies die ten grondslag liggen aan pedagogische praktijkende opvoedkundigen en anderen hebben ontwikkeld.

Indicatoren

De student kan lange en complexe feitelijke en literaire teksten begrijpen en het gebruik van verschillende stijlen herkennen en benoemen.

Kenmerkende voorbeelden

Thema's als gezinstypen, opvoedingsstijlen, leefwerelden, culturele opvoedingsdiversiteit, Führen – Wachsen lassen, jongeren in het onderwijs.

1.2.2

Omschrijving

Methodisch en systeemgericht benaderen van pedagogische vragen en problematie die kenmerkend zijn voor een professionele beroepsuitoefening.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in en toepassen van begeleidingstheoriën.

Kenmerkende voorbeelden

- Bijvoorbeeld Bronfenbrenner: micro, meso, macro.
- Thema's als: balansmodel, systeemtheorie, regulatieve en empirische cyclus, oplossingsgerichte benaderingen.

1.2.3

Omschrijving

De ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in en toepassen van theoriën over de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Kenmerkende voorbeelden

Thema's als nature/nurture, gehechtheid, gender, seksualiteit, etc.

1.2.4

Omschrijving

Overheidsbeleid en regelgeving.

Indicatoren

Kennis van (actueel) pedagogisch overheidsbeleid en regelgeving.

Kenmerkende factoren

Onderwerpen als: Beroepscode Jeugdzorg, WMO, Passend Onderwijs, Bureaus Jeugdzorg, Integrale Kind Centra, Brede scholen, Nederlands Jeugdinstituut, Jeugdzorg Nederland, Kinderbescherming.

1.2.5

Omschrijving

Rol en functioneren van sociale media.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de invloed van sociale media.

Kenmerkende voorbeelden

Thema's als sexting, digitaal pesten, grooming, in-en exclusion, mediawijsheid.

Subdomein 1.3: Opvoedingsondersteuning

1.3.1

Omschrijving

Geschiedenis van en denkbeelden over opvoeding in het gezin en opvoeding door professionals.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de geschiedenis en hedendaagse denkbeelden over opvoeding.

Kenmerkende voorbeelden

Historie en ontwikkeling van pedagogische instituties.

1.3.2

Omschrijving

Internationale modellen van opvoedingsondersteuning en modellen binnen de beroepspraktijk van een pedagoog.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in en verantwoordelijk van modellen van opvoedingsondersteuningspraktijken.

Kenmerkende voorbeelden

Diverse modellen zoals Transactionele ontwikkelingsmodel, Balansmodel, Levensloopmodel.

Thema's als continuüm van gewone opvoedingsvragen tot problematische opvoedingssituaties (Kousemaker en Timmers Huigens).

Domein 2: Orthopedagogiek

Subdomein 2.1: Ontwikkeling van gedrag

2.1.1

Omschrijving

Aspecten die van invloed zijn op de ontwikkeling van gedrag zoals de leefwereld van kinderen en jongeren, stoornissen, beperkingen, handicaps, ontwikkeling en opvoeding en ontwikkelingspathologie.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in en toepassen van denkrichtingen, gangbare theorieën en begrippen binnen de orthopedagogiek.

Kenmerkende voorbeelden

- Thema's zoals hechting trauma, depressies, verslavingen.
- ADHD, ODD, PDD-NOS.
- Leerproblemen (dyslexie, dyscalculie).
- Perspectieven zoals internaliserende en externaliserende problematieken.
- Interacties tussen leerproblemen en gedrag.
- Onderscheid tussen stoornis, achterstand en stagnatie.

Subdomein 2.2: Problematische opvoedingssituaties en ontwikkelingsproblemen bij kinderen, jeugdigen en gezin

2.2.1

Omschrijving

Vastlopende opvoedingssituaties zoals bedreiging van de rechten van het kind en pedagogische verwaarlozing.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in ouder-, kind-, en omgevingsfactoren die een rol spelen in de problematiek van vastlopende opvoedingssituaties. Het zorgdragen voor adequate interventies.

Kenmerkende voorbeelden

- Methodieken zoals regulatieve cyclus, systeemdenken.
- Oplossingsgericht werken.
- (Cognitieve) gedragstherapie.
- Online jeugdhulpverlening.
- Kennis van effectieve jeugdinterventies (NJI), agressieregulatietraining, sociale vaardigheidstraining, faalangstraining.

Subdomein 2.3: Jeugdbeleid

2.3.1

Omschrijving

De structuur van de jeugdzorg en de voornaamste actuele beleidslijnen bij vroeg- en voorschoolse educatie, jeugdhulpverlening, jeugdzorg, jeugdbescherming, gehandicaptenzorg, (speciaal) onderwijs, centrum jeugd en gezin.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de structuur van de jeugdzorg en de voornaamste actuele beleidslijnen.

Kenmerkende voorbeelden

- Protocollering op het gebied van vermoedens van kindermishandeling.
- Beleid ten aanzien van het domein veiligheid.
- Vroegtijdig schoolverlaten.
- Regelgeving consulent leerplicht.
- Pestprotocollen.

Domein 3: Onderwijskunde

Subdomein 3.1: Didactiek

3.1.1

Omschrijving

Uiteenlopende didactische benaderingen in verleden en heden.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in didactische modellen als ook de toepassing daarvan, met bijzondere aandacht voor begeleiding van leerprocessen binnen het (v)mbo en voor diversiteit.

Kenmerkende voorbeelden

- Benaderingen zoals van Van Gelder, Vermunt, Marzano, Aalsma, De Bruijn.
- Reformpedagogen zoals Montessori, Dalton, Steiner, etc.
- Thema's als lagere en hogere orde leren (Ebbens & Ettekoven).
- Van geleid naar zelfstandig leren.
- Hybride leeromgevingen.
- Talentologie.
- Didactisch coachen.
- Kritische denkvaardigheden.
- Breindidactiek.
- De relatie tussen onderwijsstrategieën (waaronder didactische werkvormen, onderwijsmethoden, etc.) en onderwijseffectiviteit.

Subdomein 3.2: Onderwijsbestel en onderwijsontwikkeling

3.2.1

Omschrijving

De ontwikkeling van het Nederlandse onderwijsbestel als een (horizontaal en verticaal) samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen in het spanningsveld van toegankelijkheid, kwaliteit en effectiviteit.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in (de wettelijke grondslagen) van het Nederlandse onderwijsbestel alsmede de daaraan ten grondslag liggende onderwijsvisie in internationaal vergelijkend perspectief.

Kenmerkende Voorbeelden

- Thema's als schooltypen, harmonisering, differentiatie en doorstroming.
- Funderend Onderwijs.
- Ontwikkelingsgericht leren.
- Ervaringsgericht leren.
- Effectieve school.
- Pedagogische taak van de school.
- Burgerschap.
- Kansenongelijkheid.

3.2.2

Omschrijving

Innovatieve ontwikkelingen in onderwijs en onderwijsbeleid.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in onderwijsvernieuwingen en beleidsontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor het onderwijs.

Kenmerkende voorbeelden

- Onderwijsvernieuwingsinstanties.
- Passend onderwijs.
- Brede school.
- Voor- en vroegschoolse educatie.
- Gelijke kansen beleid.
- Bevordering talentontwikkeling.
- Curriculum.nu.

Subdomein 3.3: Onderwijszorgstructuur

3.3.1

Omschrijving

Onderwijskaart van functies en instanties ten behoeve van de individuele leerlingenzorg.

Indicatoren

- Kennis van en inzicht in voorzieningen en instanties die een rol spelen in de zorg voor leerlingen met speciale behoeften, zowel intern als extern.
- Kennis van speciale behoeften gericht op risico- en zorgleerlingen.

Kenmerkende voorbeelden

- Onderwijsadviesinstellingen.
- Ambulante leerlingenzorg.
- Leerplichtconsulenten.
- Interne Begeleiding.
- Zorgcoördinator, ZAT (ZorgAdviesTeam).

Subdomein 3.4: De specifieke wereld van (v)mbo

3.4.1

Omschrijving

Plaats en structuur van het mbo binnen het onderwijsbestel.

Indicatoren

- Kennis van en inzicht in onderwijs in het mbo en de daarbij behorende beroepenvelden en kwalificatieniveaus.
- Inzicht in de ontwikkeling van REN-vakken.

Kenmerkende voorbeelden

- Kwalificatiedossiers.
- Curriculum, examineren en beoordelen.
- Beroepsidentiteit en wendbaar vakmanschap.

3.4.2

Omschrijving

Bijzondere pedagogisch-didactische aspecten van het onderwijs binnen het mbo.

Indicatoren

(Wetenschappelijke) kennis van en inzicht in de rollen van de docent binnen het mbo als vakinhoudelijk expert, pedagoog, coach, trainer, (studie-) loopbaanbegeleider, werkplekbegeleider, assessor, ontwikkelaar (onderwijs en toetsen), lid van resultaatverantwoordelijk team.

Kenmerkende voorbeelden

- Thema's als projectmatig werken, VUT-model (vooruitkijken uitvoeren terugkijken), opbouw van portfolio, motivatietheorie, invloed van zelfbeeld op leerproces en beroep (identiteitsontwikkeling).
- SMART, STARR, straattaal, straatcultuur en digitaal.
- Coaching als instrument voor zelfsturing.

3.4.3

Omschrijving

Loopbaan en burgerschap.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in ecologische systemen, diversiteit en inclusiviteit, kritische denkvaardigheden, polarisatie.

Kenmerkende voorbeelden

- Klimaatmars.
- Pride.
- Black Lives Matter.
- Duurzaam ecologisch denken.

Domein 4: Psychologie

Subdomein 4.1: Stromingen in de psychologie

4.1.1: Grondbeginselen van de psychologie

Omschrijving

Bio-psychologie, Behaviorisme, Cognitieve psychologie, Fenomenologie
Humanistische psychologie, Psychodynamische psychologie, Sociale
psychologie, leertheorie. Sociaal constructivisme.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de grondbeginselen van de psychologie.

Kenmerkende voorbeelden

Theorieën van onder andere Pavlov, Skinner, Bandura.

Subdomein 4.2: Ontwikkeling en leren

4.2.1

Omschrijving

Theorieën, modellen en begrippen op het gebied van leren, emotie, motivatie,
denken en psychologie in algemene zin.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de belangrijkste theoretische modellen en begrippen.

Kenmerkende voorbeelden

- Thema's zoals denken en intelligentie, geheugen, leren.
- Emotie en motivatie.
- Persoonlijkheidsontwikkeling.

Subdomein 4.3: Ontwikkelingspsychologie

4.3.1

Omschrijving

De belangrijkste basisbegrippen, theorieën en stromingen van de
ontwikkelingspsychologie. Fysieke, cognitieve en psychosociale ontwikkeling
van foetus tot volwassene en daarmee gepaard gaande aspecten op sociaal,
psychologisch, fysiek en cognitief gebied.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de belangrijkste basisbegrippen, theorieën en stromingen van de ontwikkelingspsychologie.

Kenmerkende voorbeelden

- Fases zoals prenatale periode, baby, peuter- en kleutertijd, schooltijd, adolescentie.
- Theorieën van Piaget, Erikson, Freud, Vygotsky, etc.

Subdomein 4.4: Psychopathologie

4.4.1

Omschrijving

De leer van de psychische ziekten.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in, toepassen en verwerving van psychiatrische stoornissen.

Kenmerkende voorbeelden

- De rol van de DSM 5.
- Kenmerkende stoornissen: Münchhausen by proxy, Automutilatie, etc.

Subdomein 4.5: Groepsdynamica

4.5.1

Omschrijving

De processen die zich in een groep kunnen afspelen en hoe je die kunt beïnvloeden.

Indicatoren

Kennis van, inzicht in en toepassen van theorieën over groepsfenomenen, groepsdynamica, conflicthantering en sociaalpsychologische processen.

Kenmerkende voorbeelden

- Onderwerpen zoals leiden en begeleiden van groepen.
- Roos van Leary.
- Groepsontwikkeling.
- Taak- en procesrollen.

Domein 5: Filosofie

Subdomein 5.1: Geschiedenis van de filosofie

5.1.1

Omschrijving

Mens-, maatschappij- en wereldbeelden in verleden en heden.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de grote lijnen van het ontstaan van het moderne mens-, maatschappij- en wereldbeeld, en van de spanningen tussen verschillende moderne opvattingen.

Kenmerkende voorbeelden

- De rol van visies in het leven: traditionele visies, moderne visies (Verlichting, Romantiek, maatschappijkritiek, postmodernisme en engagement).
- Wetenschapsfilosofie.

Subdomein 5.2: Ethiek

5.2.1

Omschrijving

Ethiek in samenhang met filosofie, epistemologie, antropologie en ethiek.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de belangrijkste filosofische vraagstukken in de geschiedenis van de filosofie met betrekking tot de epistemologie, filosofische antropologie en ethiek. Tevens kennis van filosofische begrippen.

Kenmerkende voorbeelden

De functie van de sociale filosofie: de kwaliteit van het leven, beroepsethiek, moraal, waarden, normen en deugden, morele opvattingen en ethische kwesties (micro-, meso-, macroniveau).

Subdomein 5.3: Logica

5.3.1

Omschrijving

Grondslagen en aspecten van kritische denkvaardigheden.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in kritische denkvaardigheden en de stimulering daarvan.

Kenmerkende voorbeelden

- Thema's als bronnen op waarde in kunnen schatten, onderscheid maken op argumenten, beweringen, feiten en aannames.
- Perspectief van een ander kunnen innemen (bijvoorbeeld denkhoeden de Bono).
- Nadenken over hoe opvattingen, beslissingen en handelingen tot stand komen.

Domein 6: Sociologie

Subdomein 6.1: Sociologie als wetenschap

6.1.1

Omschrijving

Sociologische denkbeelden en de invloed van diverse ontwikkelingen op de socialisatie van mens en maatschappij.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in voor de pedagogiek relevante sociologische denkbeelden, met aandacht voor de manier waarop economische, politieke, onderwijskundige en internationale ontwikkelingen de socialisatie van mensen beïnvloeden op macro-, meso- en microniveau.

Kenmerkende voorbeelden

- Thema's zoals socialisatie, groeperingen, instituties, deviant gedrag, onderwijssociologie, sociaaleconomische status, sociale mobiliteit, cultuur en sociale verandering, wederzijdse beïnvloeding beleid en praktijk.
- Nut voor het opvoedingsmilieu, gezin, onderwijs, jeugdculturen en peergroup.

Subdomein 6.2: Cultuur en diversiteit

6.2.1

Omschrijving

Factoren die een rol spelen bij veranderingen van culturen.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in cultuurveranderingsprocessen in samenlevingen en in sociale groepen: cultuuroverdracht, subculturen, cultureel relativisme, culturele diversiteit, globalisering, digitalisering.

Kenmerkende voorbeelden

- Sociale ongelijkheid (klasse, sekse, seksuele oriëntatie, etnische groepen) en de doorwerking daarvan op vrijwel alle maatschappelijke terreinen.

- Migranten- en vluchtelingenproblematiek.
- Code-switchen.

Subdomein 6.3: Samenleving

6.3.1

Omschrijving

De maatschappij als multiculturele samenleving.

Indicatoren

Kennis van- en inzicht verkrijgen in het samenleven van (groepen) mensen in een (multi)culturele samenleving.

Kenmerkende voorbeelden

Onderwerpen als democratisch burgerschap, verzorgingsstaat, sociale structuur.

Domein 7: Communicatie

Subdomein 7.1: Basiskennis en basisvaardigheden communicatie

7.1.1

Omschrijving

De grondbeginselen van communicatie.

Indicatoren

Kennis van- en inzicht in theorieën gericht op contact maken, contact houden en contact verdiepen.

Kenmerkende voorbeelden

Inzichten van Janusz Korczak, Thomas Gordon, Martine Delfos, Marshal Rosenberg, etc.

Subdomein 7.2: Communicatiemodellen

7.2.1

Omschrijving

Afstemming communicatiemodellen op leeftijdsgebonden doelgroepen.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in communiceren met kinderen, pubers en (jong) volwassenen waarbij rekening wordt gehouden met de (taal)ontwikkeling.

Kenmerkende voorbeelden

Methodieken zoals Socratische gespreksvoering, spelbegeleiding, begeleidingstechnieken, verwoorden, stimuleren, afremmen en ingrijpen.

7.2.2

Omschrijving

Afstemming communicatiemodellen op opvoeders.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in modellen van communiceren met opvoeders, waaronder adviseren in het pedagogische werkveld.

Kenmerkende voorbeelden

Werkwijzen als adviesgesprekken, cliëntondersteuning en conflicthantering.

7.2.3

Omschrijving

Afstemming communicatiemodellen op culturele doelgroepen en eigen perspectief.

Indicatoren

Kennis van- en inzicht in diversiteit en interculturele communicatiemodellen, rekening houdend met de eigen (culturele) achtergrond van de student en de verschillen en overeenkomsten met anderen.

Kenmerkende voorbeelden

Modellen zoals Youssef Azghari, Marshall Rosenberg, geweldloze communicatie.

Subdomein 7.3: Schriftelijke communicatie

7.3.1

Omschrijving

Effectief en efficiënt communiceren afgestemd op uiteenlopende doelgroepen.

Indicatoren

Het kunnen lezen, interpreteren en schrijven van (onderzoeks-)verslagen in het pedagogisch werkveld.

Kenmerkende voorbeelden

- Typen als behandelrapportage, verantwoordings- en communicatieprotocollen, handelingsplannen, digitale communicatie.
- Eisen rondom privacy (Algemene Verordening Gegevensbescherming AVG).

Domein 8: Management en organisatie

Subdomein 8.1: Management en beleid

8.1.1

Omschrijving

Planning, aansturing en regulering in het kader van organisatieontwikkeling.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in organisatiestructuren en onderscheid kunnen maken tussen organisatiebelang versus individueel belang (hrm), met aandacht voor:

- persoonlijke ontwikkeling.
- instrumenten en vaardigheden voor (zelf)reflectie.
- loopbaanplanning.
- wetgeving en randvoorwaarden.

Kenmerkende voorbeelden

- Het organisatiemodel volgens Mintzberg.
- 7-s model, BLIM-O.

Subdomein 8.2: Organiseatiekunde

8.2.1

Omschrijving

Organisaties op micro-, meso- en macroniveau. Afstemming tussen pedagogische visie en organisatiebeleid.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in veranderkundige begrippen en modellen gericht op organisatieverandering en organisatieontwikkeling.

Kenmerkende voorbeelden

- Organiseatiebegrippen zoals structuur en cultuur, macht en gezag.
- Kleurenmodel van De Caluwé.

Subdomein 8.3: Coachen en leidinggeven

8.3.1

Omschrijving

Sturing op individueel en groepsniveau.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in begeleidings- en coachingstechnieken bij pedagogische instituties.

Kenmerkende voorbeelden

Benaderingen en thema's als intervisie en supervisie, organisatieculturen, communicatieve strategieën, leidinggeven aan professionals, besluitvorming en probleemoplossingen, efficiëntie en effectiviteit, resultaatgericht werken, cultuur (macht/gezag), beïnvloeding, leiderschapsstijl, motivatie.

Domein 9: Onderzoek

Subdomein 9.1: Functies van onderzoek

9.1.1

Omschrijving

Kennisverwerving en praktijkverbetering.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de opbrengsten en beperkingen van onderzoek.

Kenmerkende voorbeelden

Het belang van een onderzoekende houding voor verbetering van de praktijk.

Subdomein 9.2: Vormen en soorten van onderzoek

9.2.1

Omschrijving

Betekenis van (sociaalwetenschappelijk) onderzoek voor de onderwijspraktijk.

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de soorten en bruikbaarheid van verschillende typen en soorten onderzoek.

Kenmerkende voorbeelden

Soorten als kwalitatief onderzoek, kwantitatief onderzoek, actieonderzoek: de docent als onderzoeker.

Subdomein 9.3: Kwaliteit van onderzoek

9.3.1

Omschrijving

Begrippen voor de borging van de relevantie van het onderzoek(proces).

Indicatoren

Kennis van en inzicht in de eisen die gesteld worden aan onderzoek, en de ontwikkeling van een kritische houding ten aanzien van de opbrengsten van onderzoek.

Kenmerkende voorbeelden

- Begrippen als validiteit, betrouwbaarheid en representativiteit.
- Bronvermelding.
- Onderscheid vakliteratuur en wetenschappelijke literatuur.
- Kennis van verzamelen van literatuur.

Subdomein 9.4: Stappen en fasen in onderzoek

9.4.1

Omschrijving

De opbouw van onderzoek aan de hand van de wetenschappelijke cyclus.

Indicatoren

- Kennis van- en inzicht in het begrippenkader dat wordt gebruikt in onderzoek.
- Herkennen van vragen over problemen in onderwijs en opvoeding en deze kunnen omzetten in onderzoeksvragen.
- Kunnen formuleren van probleemstellingen en hypothesen.
- De juiste methode van dataverzameling kunnen bepalen.
- Bekend zijn met de criteria voor het rapporteren van een onderzoek.

Kenmerkende voorbeelden

Elementen van onderzoek:

- oriëntatie/observatie;
- probleemstelling;
- doelstelling;
- vraagstelling;
- conceptueel model;
- dataverzamelingsmethoden;
- dataverwerkingsmethodieken;
- data-analyse;
- rapportage;

10
voor
de
leraar

- formuleren van conclusies;
- regulatieve en empirische cyclus.

5 Redactie en validering

Redactieteam

Fransje Damen	Hogeschool van Amsterdam
Josine Fontrodona	Fontys
Misjà Heinink	Hogeschool voor Pedagogisch en Sociaal-Agogisch Onderwijs (SPO Groningen)

Valideringsgroep

Hilda Amsing	<ul style="list-style-type: none"> • Universitair hoofddocent pedagogiek/onderwijskunde • Studieleider SPO Groningen
Elle van den Bomen	<ul style="list-style-type: none"> • Oud mbo-docent • Pedagogisch wetenschapper, Hogeschool van Arnhem en Leiden • Coördinator kopopleidingen, Hogeschool van Arnhem en Leiden
Mieke van Diepen	Lid lectoraat beroepsonderwijs falen en slagen mbo-studenten, Hogeschool van Amsterdam
Ilse van de Leest	Docent mbo, Helicon

6 Versiebeheer

April 2022

- In domein 7.2 aanpassing van de indicatoren.
- In domein 7.3.1 aanpassing van de kenmerkende voorbeelden.
- Tekstuele aanpassing in domein 8.1.1.

Januari 2022

- Tekstuele aanpassing in domein 3.4.
- Domein 3.4.3 toegevoegd.
- In domein 3.4.1 aanpassing van de kenmerkende voorbeelden.
- In domein 6.2 aanpassing van de kenmerkende voorbeelden.

Juli 2021

- In domein 3.1.1 aanpassing van de kenmerkende voorbeelden.
- In domein 3.4.1 aanpassing van de kenmerkende voorbeelden.
- In domein 4.4.1 aanpassing van de kenmerkende voorbeelden.

September 2019

- Tekstuele aanpassing in domein 3.4.2.

Februari 2019

- Eerste publicatie.

10
voor
de
leraar

Colofon

Den Haag, 5 april 2022

Uitgave

10voordeleraar
Prinsessegracht 21
2514 AP Den Haag
Postbus 123
2501 CC Den Haag

info@10voordeleraar.nl
www.10voordeleraar.nl

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt, zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteurs, redactie en uitgever geen aansprakelijkheid voor de gevolgen daarvan.